

Rapport

Klacht

Verzoekers klagen over de wijze waarop de Belastingdienst/FIOD-ECD vanaf 2002 ten aanzien van hen heeft gehandeld inzake de strafrechtelijke antecedenten die ten onrechte op naam van verzoeker stonden.

Beoordeling

Algemeen

Verzoeker, een Nederlandse zakenman van Surinaamse afkomst, is jarenlang het slachtoffer geworden van identiteitsfraude. C., die verzoeker van vroeger uit Suriname kende, en die veel drugsgelateerde delicten pleegde, gaf zich veelal voor verzoeker uit. Omdat C.'s identiteit door politie en justitie onvoldoende werd geverifieerd, hebben ten onrechte diverse criminele antecedenten op verzoekers naam gestaan, en hebben in politiegegevens misdrijven op zijn naam gestaan, die hij niet had gepleegd. Iemand die verzoekers naam gebruikte, was gesignaleerd als ongewenst vreemdeling. En de zogeheten gevarenclassificatiecode 02 (harddruggebruiker) was gekoppeld aan verzoekers personalia. Verzoeker en verzoekster, zijn echtgenote, hebben hiervan veel en ernstige overlast ondervonden. Zo had verzoeker - samen met zijn echtgenote - een bedrijf, waarvoor hij regelmatig naar Suriname reisde. Door de strafrechtelijke informatie die ten onrechte op zijn naam stond, kwam hij bij controles op Schiphol herhaaldelijk in de problemen.

Over het optreden van het regionale politiekorps Amsterdam-Amstelland, het arrondissementsparket te Amsterdam en de Koninklijke Marechaussee te Schiphol inzake de strafrechtelijke informatie die ten onrechte op verzoekers naam stond, bracht de Nationale ombudsman een rapport uit (Herzien openbaar rapport 2009/199 van 23 september 2009).

I. Bevindingen

MOT-melding

1. Op grond van de Wet melding ongebruikelijke transacties (Wet MOT) moeten banken en andere financiële instellingen "ongebruikelijke transacties" melden aan het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties te Zoetermeer. Op 15 november 2001 was er een MOT-melding over een transactie waarbij verzoeker betrokken was. De melding hield in dat een neef van verzoeker, tevens zijn accountant, op 30 maart 2001, namens verzoeker, een bedrag van fl 700.000 in een bankkluis had gelegd; verzoeker was gemachtigd ten aanzien van de desbetreffende kluis.

Op 6 januari 2002 maakte een politieambtenaar, werkzaam op het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties, proces verbaal op over de transactie. In het proces-verbaal wordt onder meer gewezen op de criminele antecedenten en de gevarenklasse code 02 die op naam van verzoeker stonden.

De landelijke officier van justitie voor de Wet ongebruikelijke transacties heeft de Belastingdienst/FIOD-ECD opgedragen het strafrechtelijk onderzoek naar aanleiding van het proces-verbaal te verrichten. Het openbaar ministerie besloot een gerechtelijk vooronderzoek te vorderen ten aanzien van verzoeker wegens de verdenking van opzetheling en witwassen. Het onderzoek van de Belastingdienst/FIOD-ECD vond plaats onder leiding van de rechter-commissaris en de officier van justitie.

Doorzoeking

2. In het kader van het strafrechtelijk onderzoek is de woning van verzoekers in de ochtend van 6 oktober 2003 door al dan niet gewapende ambtenaren van de Belastingdienst/FIOD-ECD, onder leiding van de rechter-commissaris, doorzocht. Verzoeker is door de ambtenaren aangehouden. Verzoekster was al onderweg naar haar werk, maar werd telefonisch gevraagd weer naar huis te komen. Nadat zij arriveerde is verzoeker door de ambtenaren voor verhoor overgebracht naar het bureau. Verzoekers kinderen, dochtertjes van toen 3 en 7 jaar oud, waren aanwezig toen de ambtenaren binnenkwamen. Eén van hen is door twee ambtenaren, gekleed in burgerkleding, naar school gebracht. De administratie van verzoekers werd in beslag genomen en verzoekers werden verhoord.

Vrijspraak

3. Verzoeker werd op 27 februari 2006 door de rechtbank Utrecht veroordeeld wegens het plegen van belastingfraude en valsheid in geschrifte. De rechtbank sprak verzoeker vrij van het eveneens ten laste gelegde witwassen. In de desbetreffende uitspraak overwoog de rechtbank onder meer dat de justitiële documentatie, die door het openbaar ministerie werd gebruikt, geen bepalende invloed had gehad op de aanhouding en verdere vervolging van verzoeker. De verdenking tegen verzoeker was primair ontstaan door de MOT-melding. Verzoeker ging tegen de veroordeling in hoger beroep. Op 23 mei 2007 sprak het gerechtshof te Amsterdam hem eveneens vrij inzake de ten laste gelegde belastingfraude en valsheid in geschrifte. Het hof overwoog daarbij onder meer dat de feitelijke aanhouding van verzoeker wellicht op een minder ingrijpende wijze was verricht indien de vermeende antecedenten buiten beschouwing waren gelaten, doch dat dit onvoldoende reden was om de officier van justitie niet-ontvankelijk te verklaren in de vervolging.

Voorgaande rechterlijke- en klachtenprocedures

4. Verzoeker diende op 12 november 2007 bij de Nationale ombudsman een verzoekschrift in over het optreden van de politie en het arrondissementsparket te Amsterdam en de Koninklijke Marechaussee te Schiphol, inzake de strafrechtelijke informatie die ten onrechte over hem geregistreerd was.

5. Op 29 september 2008 dienden verzoekers bij de Belastingdienst/FIOD-ECD een officiële klacht in, inzake gedragingen van de Belastingdienst/FIOD-ECD tijdens en na afloop van het tegen verzoeker uitgevoerde strafrechtelijk onderzoek.

6. Op 21 oktober 2008 bracht de Nationale ombudsman een rapport uit over de kwestie van de onjuiste strafrechtelijke informatie. De Nationale ombudsman oordeelde daarin dat de klacht gegrond was, omdat de betrokken instanties ten aanzien van verzoeker hadden gehandeld in strijd met het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer.

7. Verzoekers stelden de Staat der Nederlanden vervolgens aansprakelijk voor de schade die zij hadden geleden. Op 26 november 2008 vroeg verzoekers advocaat de Staat vanwege de acute financiële nood waarin verzoekers, zowel privé als wat betreft hun bedrijven, waren komen te verkeren, om een voorschot van € 300.000 op de schadevergoeding uit te keren.

8. In een brief van 26 november 2008 deelde de Belastingdienst/FIOD-ECD verzoeker mee dat de klacht niet nader in behandeling zou worden genomen. Volgens de Belastingdienst/FIOD-ECD hadden de desbetreffende gedragingen plaatsgevonden tussen oktober 2003 (de huiszoeking en aanhouding van verzoeker) en mei 2007 (de vrij spraak van verzoeker). De Belastingdienst/FIOD-ECD wees erop dat ingevolge de Algemene wet bestuursrecht een bestuursorgaan niet verplicht is een klacht te behandelen, die betrekking heeft op een gedraging die langer dan een jaar voor het indienen van de klacht heeft plaatsgevonden.

9. Op 14 januari 2009 ontving de Nationale ombudsman van verzoekers het verzoek om onderzoek in te stellen naar de wijze waarop de Belastingdienst/FIOD-ECD zich vanaf 2002 ten aanzien van hun had gedragen.

10. In verband met verzoekers' steeds groter wordende financiële problemen, eiste hun advocaat in een kort geding van de Staat der Nederlanden vervolgens onder meer uitbetaling van het voorschot op de schadevergoeding van € 300.000 en van een bedrag van € 100.000 ter compensatie van immateriële schade. De Staat bood verzoekers een coulancebetaling aan van € 5.000, omdat inzake de strafrechtelijke informatie onrechtmatig ten aanzien van verzoeker was gehandeld. In een vonnis in kort geding van

2 maart 2009 wees de voorzieningenrechter van de rechtbank te Den Haag de eisen van verzoekers af. De rechtbank overwoog daarbij onder meer dat naar voorlopige oordeel de coulancebetaling, die de Staat aan verzoeker had aangeboden, billijk was.

11. Op 29 mei 2009 verzocht de minister van Justitie de Nationale ombudsman om herziening van het rapport van 21 oktober 2008. De minister legde daarbij gegevens over die tot dan toe bij de Nationale ombudsman niet bekend waren. Dit leidde ertoe dat de Nationale ombudsman het herzien openbaar rapport 2009/199 van 23 september 2009 uitbracht. Ook in dit herzien openbaar rapport luidde de conclusie van de Nationale ombudsman dat de klacht gegrond was.

De klacht van verzoekers

12. De klacht over de Belastingdienst/FIOD-ECD die verzoekers aan de orde stelden in het verzoekschrift dat op 14 januari 2009 door de Nationale ombudsman werd ontvangen, spitste zich toe op vijf punten.

Machtsvertoon bij de huiszoeking

13. Het eerste specifieke klachtpunt betreft de huiszoeking op 6 oktober 2003. Daarbij heeft de Belastingdienst/FIOD-ECD volgens verzoekers met groot machtsvertoon een inval gedaan in hun woning. Dat, hoewel duidelijk had kunnen zijn dat de strafrechtelijke informatie en de registratie code 02, harddruggebruiker, op grond waarvan dat machtsvertoon werd toegepast, het gevolg waren van de identiteitsfraude die ten aanzien van verzoeker was gepleegd. Volgens verzoeker waren er bij de huiszoeking 35 gewapende agenten aanwezig en waren er agenten met getrokken pistool de woning binnengekomen. Verzoeker heeft aangegeven dat hij na de huiszoeking in de buurt zodanig in diskrediet was geraakt, dat hij zich genoodzaakt had gezien te verhuizen. En dat hij na de huiszoeking in de zakenwereld niet meer als een betrouwbare zakenpartner werd gezien, waardoor het voor hem bijna onmogelijk werd om zijn bedrijf uit te oefenen.

14. De minister van Financiën heeft over de huiszoeking onder meer het volgende naar voren gebracht. Bij de voorbereiding van de doorzoeking had de Belastingdienst/FIOD-ECD de veiligheidsrisico's ingeschat, onder meer aan de hand van de strafrechtelijke antecedenten van betrokkene. Dat de antecedenten die op naam stonden van verzoeker geheel of gedeeltelijk waren toe te rekenen aan iemand anders, was niet bekend.

In overleg met de officier van justitie was ervoor gekozen om zogeheten wapendragers in te zetten. Bij de huiszoeking waren, aldus de minister, circa 15 medewerkers van de Belastingdienst/FIOD-ECD betrokken, waarvan er acht beschikten over een wapen. Bij de doorzoeking zijn volgens de minister geen vuurwapens getrokken.

De minister van Financiën heeft verder naar voren gebracht dat de zogeheten wapendragers medewerkers zijn van de Belastingdienst/FIOD-ECD, die getraind worden op geweldsbeheersing in stressvolle situaties. Sinds deze wapendragers worden ingezet zouden zich bij de doorzoeken en aanhoudingen, waarbij de Belastingdienst/FIOD-ECD

de regie voerde, geen geweldincidenten (meer) hebben voorgedaan. Bij de overweging inzake het al dan niet inzetten van de wapendragers, raadpleegt de Belastingdienst/FIOD-EDCD onder meer de informatie die beschikbaar is uit politieregisters. In het algemeen spelen volgens de minister geweldsincidenten een rol bij de inschatting of wapendragers moeten worden ingezet; en ook in het geval van verzoekers was de inschatting op die wijze gemaakt.

De minister van Financiën verstreekte onder meer het proces-verbaal, tevens verslag van binnentreden woning, dat de hulpofficier van Justitie/teamchef van de Belastingdienst/FIOD-ECD op 6 oktober 2003 had opgemaakt. In het proces-verbaal is onder meer vermeld dat de hulpofficier vergezeld van zes opsporingsambtenaren de woning was binnengetreten. En dat dat gebeurde kort nadat verzoeker door wapendragers was aangehouden.

15. De minister van Justitie heeft over dit punt het volgende naar voren gebracht inzake de strafrechtelijke informatie die over verzoeker geregistreerd was. Wat betreft een aantal gevallen, was het vast komen te staan dat de criminele informatie ten onrechte op naam van verzoeker had gestaan. In drie andere gevallen kon niet meer worden achterhaald of de informatie terecht of ten onrechte op verzoekers naam stond. En in enkele, weer andere, zaken is geconcludeerd dat er géén sprake was geweest van identiteitsfraude. In die gevallen was het verzoeker zelf, die als verdachte was aangemerkt - of zich schuldig had gemaakt - aan geweldsdelicten. Dit vormde volgens de minister van Justitie op zich al voldoende grond voor de inzet van de wapendragers. Naar het idee van de minister kon niet worden gesteld dat het machtsvertoon bij de huiszoeking - zo daarvan al sprake was geweest - het gevolg was van de strafrechtelijke informatie die door de identiteitsfraude op verzoekers naam stond.

16. Verzoekers hebben hierover onder meer opgemerkt het opvallend te vinden dat het aantal ambtenaren dat bij de huiszoeking was betrokken volgens de Staat steeds lager is geworden. Volgens verzoekers werd in het onderzoek dat de Nationale ombudsman naar verzoekers andere klacht deed een aantal van vijftientig ambtenaren genoemd. Verder is er volgens verzoekers sprake van onduidelijkheden en discrepanties in het aanvangsproces-verbaal en de daarin genoemde antecedenten. Volgens verzoekers bevond zich in het FIOD-dossier een proces-verbaal van 17 juli 2002, opgemaakt door de politie Amsterdam-Amstelland, inzake een geval van identiteitsfraude door C. Daaruit had duidelijk moeten zijn dat drugscriminaliteit bij verzoeker niet aan de orde was. Tevens had dat voor de Belastingdienst/FIOD-ECD duidelijk moeten zijn bij het zogeheten tripartiet overleg van 26 september 2002. Zou de Belastingdienst/FIOD-ECD echt niet hebben geweten dat er ten onrechte criminele informatie op naam van verzoeker stond, dan was dat naar mening van verzoekers het gevolg van onvolledig onderzoek. Verder gaven verzoekers aan dat verzoeker een groot deel van hem verweten antecedenten niet herkent.

17. Over de verschillende aantallen ambtenaren die deelnamen aan de doorzoeking liet de minister van Financiën weten dat in andere gevallen het maximale aantal ambtenaren was genoemd, en dat nu - gebaseerd op nader onderzoek - het werkelijke aantal kon worden aangegeven.

Verder merkte de minister van Financiën op dat er geen document bestond, waarin de criteria voor het inzetten van de zogeheten wapendragers (of vuurwapendragers) waren vastgelegd. Inzet van wapendragers bij doorzoekingen door de FIOD-ECD is in beginsel steeds geoorloofd, net als bij de politie. Het met zich voeren van geweldsmiddelen is niet nader gereguleerd, wel het gebruik. Het inzetten van de wapendragers werd om redenen van efficiency en schaarste per geval beoordeeld aan de hand van het formulier "verzoek tot inzet vuurwapendragers". Het formulier was ook gebruikt voorafgaande aan de doorzoeking van verzoekers' woning. Bij het formulier bevond zich destijds, volgens de minister, een faxbericht van de infodesk Kennemerland met daarin vermeld een lijst met 13 antecedenten uit HKS, het herkenningssysteem van de politie. In het faxbericht werd melding gemaakt van het feit dat de personalia van verzoeker ten onrechte door een ander werden gebruikt. Met de waarschuwing dat bij aanhouding gecontroleerd moest worden op de juiste identiteit. De minister merkte op dat de Belastingdienst/FIOD-ECD er ten aanzien van de verstrekte antecedenten van uit is gegaan dat zij al waren geschoond van de antecedenten waarbij sprake was van identiteitsfraude. Er was immers in het desbetreffende bericht juist melding gemaakt van de fraude. De Belastingdienst/FIOD-ECD kon daarom volgens de minister uitgaan van de juistheid van de door de politie verstrekte antecedenten.

De minister van Financiën wees er verder op dat de Belastingdienst/FIOD-ECD in het aanvraagformulier voor het inzetten van de wapendragers bij de doorzoeking van verzoekers woning had verwezen naar enkele geweldsantecedenten en een incident waarbij verzoeker in het verleden betrokken was geweest. Ter voorkoming van mogelijk geweld was besloten bij de aanhouding van verzoeker gebruik te maken van de wapendragers. Omdat de aanhouding uiteindelijk zonder geweld was verlopen, vond de minister dat dat een juiste beslissing was geweest.

Afgaan op proces-verbaal

18. Op de tweede plaats klagen verzoekers er over dat de Belastingdienst/FIOD-ECD zich bij de doorzoeking van verzoekers woning heeft gebaseerd op een proces verbaal, gedateerd 6 januari 2002, waarin onder meer was vermeld dat verzoeker zich bezig hield met de handel in verdovende middelen. Volgens verzoekers kende de eerste (onjuiste) vermelding van een overtreding van de Opiumwet in verzoekers justitiële documentatie een pleegdatum van 11 juli 2002. Verzoekers hebben aan de hand van verschillende voorbeelden geïllustreerd dat volgens hen opmerkelijke tegenstrijdigheden zitten in hetgeen het Ministerie van Justitie, onder meer in het kader van de andere klacht die bij de Nationale ombudsman aanhangig is geweest, naar voren heeft gebracht over de

(onterechte) criminele antecedenten die over verzoeker geregistreerd zouden zijn geweest.

Verzoekers merkten verder op dat de MOT-melding ten aanzien van verzoeker op zich niet zo bijzonder was; er zijn volgens hen jaarlijks een groot aantal MOT-meldingen die geen strafrechtelijke consequenties hebben. De MOT-melding van 15 november 2001 ten aanzien van verzoeker werd echter pas op 6 januari 2002, mede in verband met de geregistreerde criminelen antecedenten, als verdacht aangemerkt.

19. De minister van Financiën wees er onder meer op dat het desbetreffende proces-verbaal was opgemaakt door een medewerker van de politie en niet door de Belastingdienst/FIOD-ECD. De minister van Financiën wees er verder op dat de Belastingdienst/FIOD-ECD in het aanvraagformulier voor het inzetten van wapendragers bij de doorzoeking van verzoekers woning had verwezen naar enkele geweldsantecedenten en een geweldsincident.

20. De minister van Justitie heeft over dit punt onder meer naar voren gebracht dat de eerste registratie van een overtreding van de Opiumwet ten aanzien van verzoeker dateerde uit 1994 en niet uit 2002. Volgens de minister van Justitie had die registratie wel verwijderd moeten zijn, omdat ook reeds in 1994 was vastgesteld dat er sprake was van een persoonsverwisseling.

21. Verzoekers hebben naar voren gebracht dat het aantal van 13 antecedenten, die getuige het proces-verbaal op dat moment op verzoekers naam stonden, niet kan kloppen. Uit een lijst van antecedenten, die verzoekers uit andere hoofde van het Ministerie van Justitie hadden ontvangen, bleek dat op 6 januari 2002 maximaal 11 antecedenten op verzoekers naam konden staan.

22. De minister van Justitie liet hierover weten dat de gegevens, die op het moment dat het proces-verbaal werd opgemaakt in het herkenningssysteem van de politie stonden, niet meer beschikbaar waren. Wel was er nog de lijst met gegevens uit het herkenningssysteem, die door de Belastingdienst/FIOD-ECD gebruikt was bij het verzoek tot inzet van wapendragers, van 19 september 2003. Op dat overzicht stonden

13 antecedenten, waarvan er twee tweemaal waren vermeld. Het werkelijke aantal antecedenten bedroeg dus, net als in de lijst waar verzoeker op wees, 11.

Teruggave administratie

23. Het derde klachtpunt van verzoekers betreft het volgende. Volgens verzoekers had de Belastingdienst/FIOD-ECD hun administratie, die bij de huiszoeking in beslag was genomen, gedeeltelijk pas teruggegeven op 7 mei 2007. En dat alleen nog omdat verzoekers op dat moment dreigden met een kort geding. Verzoeker voelde zich daardoor geschaad in zijn verdediging in de strafzaak, die tegen hem was ingesteld.

24. De minister van Financiën heeft hierover onder meer laten weten dat het bij de Belastingdienst/FIOD-ECD vast beleid was om een in beslag genomen administratie zo snel mogelijk terug te geven aan de gerechtigde. Verder werden volgens de minister door de Belastingdienst/FIOD-ECD in gevallen, waarin de administratie nog niet kon worden teruggegeven, op verzoek van de gerechtigde altijd kopieën van de desbetreffende stukken verstrekt. De minister gaf aan dat ook in dit geval alle in beslag genomen stukken aan verzoeker waren teruggegeven. Voor zover dat nog niet kon waren aan verzoeker, op diens verzoek, steeds kopieën van stukken verstrekt. Van de verzoeken en verstrekkingen waren afschriften en ontvangstbewijzen aanwezig in het dossier. Naar zeggen van de minister had de dreiging met een kort geding geen enkele invloed op het teruggeven van de administratie gehad.

Meer in het bijzonder gaf de minister van Financiën aan dat de Belastingdienst/FIOD-ECD op 7 mei 2007 de originele omzetbelastingadministratie 2001 en 2002 aan verzoeker had teruggegeven. Op 8 december 2003 had de Belastingdienst/FIOD-ECD echter al kopieën van deze administratie aan verzoeker verstrekt. En in 2005 was al een groot (ander) deel van de originele administratie aan verzoeker teruggegeven. Volgens de minister bleek dit ook uit een proces-verbaal met bijbehorende lijst van in beslaggenomen voorwerpen, dat de Belastingdienst/FIOD-ECD op 22 maart 2005 inzake de teruggave van de administratie had opgemaakt.

25. Verzoekers lieten daarop weten dat het, volgens hen, meer in het bijzonder ging om facturen met betrekking tot hun zakenrelatie "Ce.". Verzoekers wezen in dat verband op een passage uit het vonnis van de rechtbank, waaruit bleek dat de rechtbank verzoeker het niet voorhanden hebben van bepaalde facturen ernstig kwalijk nam. Verzoeker werd veroordeeld en ging in beroep. Enkele dagen voordat de zitting in hoger beroep plaatsvond, kreeg verzoeker de facturen terug van de Belastingdienst/FIOD-ECD. En vervolgens werd verzoeker door het hof vrijgesproken. Verzoekers wezen er in dit verband verder nog op dat de stukken inzake "Ce" op de inbeslagnamelijst bij het proces-verbaal van 22 maart 2005 niet waren aangevinkt als teruggegeven. En dat de teruggegeven stukken zich bevonden in dozen en er bij het afhalen géén gelegenheid was om de inhoud van die dozen te controleren. Overigens bevonden de facturen van "Ce." zich volgens verzoeker bij de teruggave op 7 mei 2007 zich niet meer in de oorspronkelijke ordners, maar in een apart plastic mapje.

26. De minister van Financiën liet daarop onder meer weten dat de betrokken rechercheurs van de Belastingdienst/FIOD-ECD hadden geconstateerd dat de facturen, die verzoekers bedoelden, in het geheel niet in de in beslag genomen administratie hadden gezeten. Ook wees de minister er op dat verzoekers er bij de teruggave van stuk-ken er zelf steeds voor gekozen hadden om het ontvangstbewijs te tekenen zonder controle van hetgeen werd geretourneerd. Dat, ondanks dat zij door de medewerkers van de Belastingdienst/FIOD-ECD wel in de gelegenheid waren gesteld om te controleren wat zij terugkregen.

Verstrekken onjuiste informatie aan derden

27. Verzoekers hebben er, op de vierde plaats, meer in het bijzonder over geklaagd dat de Belastingdienst/FIOD-ECD onjuiste informatie over verzoeker heeft verstrekt aan autoriteiten en opsporingsinstanties in Suriname, aan zakenrelaties van verzoeker, alsmede aan de Belastingdienst. De Belastingdienst/FIOD-ECD heeft volgens verzoekers veelvuldig gebeld met de politie en met bankinstanties in Suriname, waarbij ten onrechte werd verteld dat verzoeker in 2002 was veroordeeld wegens drugshandel. Aan zakenpartners en instanties zou zijn meegedeeld dat gevarencode 02, harddrugsgebruiker, op verzoeker van toepassing was. En aan zakenpartners en instanties in Suriname en Nederland zouden foto's van verzoeker zijn getoond, die waren genomen toen hij ten onrechte in detentie was genomen. Dit alles had tot gevolg dat veel zakenrelaties van verzoeker niet langer zaken met hem wilden doen.

28. De minister van Financiën bracht hierover naar voren dat de contacten met de Surinaamse autoriteiten in verband met de strafzaak jegens verzoeker beperkt waren gebleven tot een rechtshulpverzoek van 29 januari 2004. Verzoeker had in de strafzaak, inzake de herkomst van het grote bedrag aan cashgeld in zijn kluis, gesteld dat hij bij een broker in Suriname na een inleg van fl. 200.000 een resultaat na rendement behaald zou hebben van fl 700.000. Het rechtshulpverzoek van de Belastingdienst/FIOD-ECD had betrekking op nader onderzoek naar de door verzoeker genoemde broker. Volgens de minister van Financiën zijn drugsantecedenten en/of een gevarenclassificatiecode in het rechtshulpverzoek niet aan de orde geweest. In het kader van het rechtshulpverzoek was er telefonisch contact geweest tussen medewerkers van de Belastingdienst/FIOD-ECD en een Surinaamse officier van justitie, over de stand van zaken van het verzoek. Naar zeggen van de minister was er over de desbetreffende strafzaak geen contact geweest met andere personen of instanties in Suriname. Verder waren er geen voor derden kenbare opsporingshandelingen verricht voor zover gevraagd door en bekend bij de Belastingdienst/FIOD-ECD.

Volgens de minister van Financiën staat het daarom vast dat medewerkers van de Belastingdienst/FIOD-ECD geen onjuiste mededelingen over verzoeker hebben gedaan aan Surinaamse autoriteiten of aan verzoekers klanten. Dit zou ook blijken uit een proces-verbaal van 17 december 2003, opgemaakt door medewerkers van de Belastingdienst/FIOD-ECD die inzake het onderzoek jegens verzoeker een bezoek hadden gebracht aan een zakelijke relatie van verzoeker op Schiphol-Zuid, te weten het bedrijf "Ca.". De minister gaf aan dat het strafrechtelijk onderzoek zich destijds in hoofdzaak had gericht op het vaststellen van de herkomst van het bedrag van fl 700.000. In het contact met het bedrijf Ca. is dat niet aan de orde geweest.

In het kader van het strafrechtelijk onderzoek was bij de Belastingdienst/Rijnmond informatie ingewonnen over de fiscale positie van verzoekers onderneming. Ook had de Belastingdienst/FIOD-ECD aan de Belastingdienst/Rijnmond het proces-verbaal verstrekt

van het strafrechtelijk onderzoek, maar dat was volgens de minister conform de richtlijnen.

29. Verzoekers hebben vervolgens verschillende stukken verstrekt, waaruit volgens hen blijkt dat de stellingen van de minister van Financiën volstrekt onjuist zijn.

Het betreft de volgende stukken:

A. Een getuigenverklaring, gedateerd 25 juli 2007, van een Surinaamse politieambtenaar. In de getuigenverklaring, die op zich verder los stond van de zaak tegen verzoeker, kwam verzoeker ter sprake. In de verklaring gaf de getuige onder meer aan dat hij van Nederlandse agenten informatie had over een strafrechtelijk onderzoek tegen verzoeker, maar dat verzoeker in Suriname nooit als verdachte was aangemerkt.

B. Een proces-verbaal, gedateerd 5 oktober 2005, van het Korps Politie Suriname, inzake een getuigenverhoor. Bij dat getuigenverhoor waren twee opsporingsambtenaren van het politiekorps Amsterdam/Amstelland aanwezig, die aan de getuige vragen hadden gesteld over verzoeker en over zijn bedrijf.

C. Een overeenkomst van geldlening, en twee andere documenten, die getuige het daarop vermelde bijlagenummer (of stickernummer) afkomstig was uit verzoekers zaak, maar die getuige een daarop vermeld ander dossiernummer ook in een andere zaak moet zijn gebruikt.

D. Een brief van 27 augustus 2003 van NV Havenbeheer Suriname aan de inspecteur der invoerrechten. In de brief is onder meer vermeld dat verzoeker vanuit een zolderkamertje in Nederland met onduidelijke zaken bezig was, en dat er zwaar was overgefactureerd en dat de FIOD de zaak verder zou onderzoeken.

E. Een brief van 17 november 2007 van de NV Havenbeheer Suriname aan verzoeker. NV Havenbeheer deelde verzoeker daarin mee dat via een ambtenaar van de douane was vernomen dat er een FIOD-onderzoek tegen zijn bedrijf gaande was. En dat er op internet en in lokale bladen artikelen waren verschenen die verzoeker in verband brachten met witwas- en drugsactiviteiten. De NV Havenbeheer Suriname streefde ernaar om zakelijke relaties te onderhouden met bedrijven die niet in opspraak waren of dreigden te geraken.

F. Een brief van 21 oktober 2009 van verzoekers zakenrelatie "Ca" aan verzoeker. In de brief bevestigde "Ca" dat de samenwerking met verzoeker was stopgezet, vanwege de terugkerende negatieve berichtgevingen over verzoekers persoon. Verzoeker was daarover door de directeur van "Ca" verschillende keren aangesproken. Doorslaggevend daarbij was geweest het bezoek van medewerkers van de Belastingdienst/FIOD-ECD, die zich zeer negatief hadden uitgelaten over verzoeker. Vanwege de werkzaamheden op Schiphol moest het bedrijf zich verre houden van geruchten over criminaliteit, meer in het bijzonder drugscriminaliteit.

Verzoekers brachten, voor zover van belang, verder onder meer nog naar voren dat het dossier inzake zijn strafzaak buiten zijn medeweten integraal ter beschikking was gesteld van ambtenaren die bezig waren met een kwestie inzake de aanslagregeling van verzoekers inkomstenbelasting.

30. De minister van Financiën is daarop als volgt ingegaan.

De Belastingdienst/FIOD-ECD had, zoals al was opgemerkt, buiten het rechtshulpverzoek van 29 januari 2004 geen contacten gehad met de Surinaamse autoriteiten.

Over de stukken bedoeld onder A en B heeft de minister aangegeven dat deze afkomstig waren uit een andere strafzaak van de politie dan de strafzaak van de Belastingdienst/FIOD-ECD tegen verzoeker. Kennelijk was het in die zaak in het belang geweest van de politie om vragen te stellen over verzoeker. De Belastingdienst/FIOD-ECD stond daar echter buiten.

Wat betreft de stukken bedoeld onder C gaf de minister aan dat deze inderdaad afkomstig waren uit het dossier van de Belastingdienst/FIOD-ECD. In opdracht van de officier van justitie was echter informatie uit de desbetreffende strafzaak verstrekt aan de politie, ten behoeve van een andere strafzaak. Deze gang van zaken was niet ongebruikelijk of onrechtmatig. En de Belastingdienst/FIOD-ECD kon daarop geen invloed uitoefenen.

Over bewijsstuk E liet de minister weten dat het aan de Belastingdienst/FIOD-ECD niet bekend was wie in dit geval de bron van de Surinaamse ambtenaar was geweest.

In het gesprek met de directeur van "Ca." hadden medewerkers van de Belastingdienst/FIOD-ECD slechts vragen gesteld over verzoekers activiteiten in het bedrijf. Reden voor het bezoek was dat verzoeker aangaf een relatie met het bedrijf te hebben, met het bezoek was slechts nagegaan wat die relatie was. Van negatieve uitlatingen was geen sprake geweest. Wel hadden de medewerkers een foto van verzoeker laten zien om er zeker van te zijn dat over dezelfde persoon werd gesproken. De minister vond het opmerkelijk dat er een periode van zes jaar was verstreken tussen het bezoek van de medewerkers van de Belastingdienst/FIOD-ECD aan het bedrijf "Ca" en de datering van brief over het beëindigen van de samenwerking.

Klachtbehandeling

31. Tenslotte, op de vijfde plaats, klagen verzoekers over de klachtbehandeling van de Belastingdienst/FIOD-ECD. De Belastingdienst/FIOD-ECD heeft de klacht, die zij op 29 september 2008 hadden ingediend, niet ontvankelijk geacht wegens overschrijding van de klachttermijn. Volgens verzoekers had de Belastingdienst/FIOD-ECD bij hen aanvankelijk de indruk gewekt dat de klacht, gezien de ernst van de zaak, ondanks de termijnoverschrijding toch inhoudelijk zou worden behandeld. Verzoeker was dit vóór het indienen van de klacht door een ambtenaar van de Belastingdienst/FIOD-ECD verteld. En

volgens verzoekers werd dit bevestigd doordat de Belastingdienst/FIOD-ECD in de ontvangstbevestiging inzake de klacht had aangegeven dat de wettelijke termijn die voor de procedure gold, veertien weken bedroeg. Tot verzoekers verbazing volgde op 26 november 2008 echter al het bericht dat de klacht niet in behandeling zou worden genomen.

32. De minister van Financiën liet weten dat de Belastingdienst/FIOD-ECD verzoekers' klacht op 30 september 2008 had ontvangen en vervolgens ter behandeling had doorgestuurd naar de externe Klachtencommissie Bijzondere Opsporingsdiensten. De commissie had geadviseerd de klacht niet in behandeling te nemen. De Belastingdienst/FIOD-ECD had vervolgens beslist overeenkomstig dat advies. Volgens de minister had de klachtbehandelaar van de Belastingdienst/FIOD-ECD verzoeker telefonisch laten weten dat de klachtbrief mogelijk aanleiding zou kunnen vormen voor een (intern) onderzoek. Die opmerking hield echter niet in dat een inhoudelijke behandeling van verzoekers' klacht zou worden opgestart.

II. Beoordeling

Ten aanzien van de huiszoeking op 6 oktober 2003

33. Verzoekers klagen er over dat de Belastingdienst/FIOD-ECD op 6 oktober 2003 met onnodig machtsvertoon een inval heeft gedaan in hun woning. Volgens verzoekers had het duidelijk moeten zijn dat verzoekers criminele antecedenten en de gevarenclassificatiecode 02 (harddruggebruiker), waarop dat machtsvertoon zou zijn gebaseerd, het gevolg waren van de gepleegde identiteitsfraude. Ook had de Belastingdienst/FIOD-ECD zich daarbij ten onrechte gebaseerd op een proces-verbaal van de politie, waarin onder meer stond dat verzoeker zich bezighield met de handel in verdovende middelen.

34. Het evenredigheidsvereiste houdt in dat overheidsinstanties voor het bereiken van een doel een middel aanwenden dat voor de betrokkenen niet onnodig bezwarend is en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel. Dit brengt met zich mee dat de Belastingdienst/FIOD-ECD geen onnodig machtsvertoon toepast bij de doorzoeking van een woning.

35. De minister van Financiën heeft hierover naar voren gebracht dat het voor de Belastingdienst/FIOD-ECD niet kenbaar was geweest dat er onjuiste strafrechtelijke informatie op naam van verzoeker stond. En zelfs als dat wel het geval was geweest, had dat volgens de minister, voor het toepassen van wat verzoeker aanduidde als machtsvertoon, niets uitgemaakt. Bij de huiszoeking en de aanhouding van verzoeker werden zogeheten wapendragers ingezet, een soort arrestatieteam van de Belastingdienst/FIOD-ECD, met speciaal getrainde, bewapende ambtenaren. De minister deelde mee dat de wapendragers niet waren ingezet vanwege de strafrechtelijke

informatie inzake drugsdelicten en de gevarenclassificatiecode die, onterecht, op naam van verzoeker stonden. De wapendragers waren ingezet vanwege informatie inzake enkele geweldsdelicten en -incidenten, die wel terecht op verzoekers naam stond.

36. In het kader van het onderzoek dat heeft geleid tot het herziene rapport 2009/199 heeft de Nationale ombudsman vastgesteld dat de op verzoeker betrekking hebbende politiegegevens destijds een groot aantal antecedenten bevatten die niet op verzoeker betrekking hadden maar op C. die zich ten onrechte voor verzoeker had uitgegeven. Daarnaast bevatten deze politiegegevens een aantal antecedenten waarvan niet meer vastgesteld kon worden of deze op verzoeker of op C. betrekking hadden.

De Nationale ombudsman vindt het aannemelijk dat de antecedenten van C. waarvan vast staat dat zij ten onrechte op naam van verzoeker waren gesteld, wel degelijk een rol hebben gespeeld bij de beslissing om wapendragers in te zetten bij de doorzoeking van verzoekers woning. Immers het ging hier om criminele antecedenten op het gebied van de Opiumwet en geweldsdelicten, terwijl er bovendien sprake was van een (ten onrechte aan verzoeker toegekende) gevarenclassificatiecode.

De Nationale ombudsman is van oordeel dat de overige antecedenten, zelfs als deze terecht op verzoekers naam stonden, gelet op de geringe ernst en/of de ouderdom van de feiten, onvoldoende grond vormden voor het inzetten van wapendragers bij de doorzoeking van verzoekers woning.

Al met al is de Nationale ombudsman van oordeel dat de inzet van wapendragers bij de doorzoeking van verzoekers woning in strijd was met het evenredigheidsvereiste.

De onderzochte gedraging is dan ook niet behoorlijk.

Ten aanzien van het niet eerder dan op 7 mei 2007 teruggeven van de resterende administratie

37. Verzoekers hebben er over geklaagd dat de Belastingdienst/FIOD-ECD hun administratie, die bij de doorzoeking van hun woning op 6 oktober 2003 in beslag was genomen, gedeeltelijk pas - onder dreiging van een kort geding - hebben teruggeven op 7 mei 2007. Verzoekers zijn van mening dat verzoeker daardoor werd benadeeld in zijn verdediging in de strafzaak, die tegen hem was ingesteld. Verzoekers hebben er onder meer op gewezen dat verzoeker, in eerste instantie, door de rechtbank werd veroordeeld, en dat de rechtbank hem ernstig kwalijk had genomen dat hij niet beschikte over bepaalde facturen. Kort nadat de resterende administratie door de Belastingdienst/FIOD-ECD werd teruggegeven, werd verzoeker vrijgesproken door het gerechtshof.

38. De minister van Financiën heeft laten weten dat de Belastingdienst/FIOD-ECD alle stukken, die in beslag waren genomen, had teruggegeven. En dat, toen teruggave nog niet aan de orde was, aan verzoeker, op diens verzoek, telkens kopieën waren verstrekt van de

in beslag genomen stukken. Volgens de minister kon verzoeker door de wijze waarop de stukken werden teruggegeven dan ook niet in zijn belangen zijn geschaad. De minister gaf tevens aan dat de facturen, die verzoeker bedoelde, zich volgens de betrokken rechercheurs helemaal niet tussen de in beslag genomen stukken hadden bevonden. Ook had verzoeker telkens de kans gekregen de teruggegeven spullen te controleren, maar hij had van die mogelijkheden geen gebruik gemaakt.

39. Het vereiste van administratieve nauwkeurigheid houdt in dat overheidsinstanties secuur werken. Dit brengt met zich mee dat de Belastingdienst/FIOD-ECD de stukken van verzoekers, die in beslag waren genomen, zonder uitzondering en zo spoedig als dat redelijkerwijze mogelijk was, behoorden terug te geven.

Over de vraag of dat is gebeurd lopen de lezingen van verzoekers en de minister van Financiën uiteen. Er is geen sprake van feiten of omstandigheden die de ene lezing aannemelijker maken dan de andere. Het is achteraf ook niet meer vast te stellen wanneer welke stukken precies zijn teruggegeven en of de stukken, waar verzoeker naar zijn zeggen belang bij had, daarbij aanwezig waren.

De Nationale ombudsman onthoudt zich op dit punt van een oordeel.

Ten aanzien van het verstrekken van (onjuiste) informatie over verzoeker aan derden

40. Volgens verzoekers heeft de Belastingdienst/FIOD-ECD onjuiste informatie over verzoeker verstrekt aan opsporingsinstanties in het buitenland en aan de Belastingdienst.

41. Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer is neergelegd in verdragen en de Grondwet. Dit brengt met zich mee dat de Belastingdienst/FIOD-ECD moest achterwege laten om, buiten de reguliere uitoefening van zijn taak, al dan niet juiste informatie aangaande verzoeker bekend te maken aan andere personen of instanties.

42. De minister van Financiën heeft in het onderzoek laten weten dat geen informatie over verzoeker naar buiten is gebracht, behalve in een rechtshulpverzoek dat in verband met de strafzaak tegen verzoeker aan de Surinaamse officier van Justitie werd gericht. De minister liet weten dat daarnaast nog informatie was uitgewisseld met de Belastingdienst. Dat was echter een reguliere werkwijze, conform de daarvoor geldende richtlijnen.

Verzoekers hebben daarop een aantal stukken naar voren gebracht, met voorbeelden waaruit volgens hen zou blijken dat de klacht op dit punt terecht was. De minister van Financiën heeft daarop, kort samengevat, erop gewezen dat de Belastingdienst/FIOD-ECD niets met de aangedragen voorbeelden van doen had gehad.

Er is geen aanleiding om aan het standpunt van de minister te twijfelen. De klacht is op dit punt niet gegrond. De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Ten aanzien van het niet behandelen van de klacht

43. Verzoekers klagen er tenslotte over dat de Belastingdienst/FIOD-ECD de klacht die zij op 29 september 2008 over het FIOD-optreden indienden, niet ontvankelijk heeft geacht wegens overschrijding van de klachttermijn, hoewel bij verzoekers de indruk was gewekt dat de klacht, gezien de ernst van de zaak, ondanks de termijnoverschrijding toch inhoudelijk zou worden behandeld.

44. Het vereiste van rechtszekerheid houdt onder meer in dat gerechtvaardigde verwachtingen van burgers en organisaties jegens overheidsinstanties door die overheidsinstanties worden gehonoreerd. Dit betekent dat de Belastingdienst/FIOD-ECD de toezeggingen, die verzoekers over de behandeling van hun klacht waren gedaan, moest nakomen.

De minister van Financiën heeft aangegeven dat de betrokken klachtbehandelaar niet aan verzoekers heeft toegezegd dat er een inhoudelijke behandeling van hun klacht zou komen. Wel zou de klachtbehandelaar volgens de minister hebben aangegeven dat de zaak zo ernstig was dat er mogelijk een intern onderzoek zou worden ingesteld.

Het feit dat de wettelijke termijn, binnen welke de klacht moest worden afgehandeld, was vermeld in de ontvangstbevestiging die de Belastingdienst/FIOD-ECD verzoekers toezond, zegt op zich niets over de vraag of de klacht inhoudelijk in behandeling zou worden genomen.

Toen verzoekers eind september 2008 de klacht indienden, was er meer dan één jaar verstreken sinds het eindigen van de strafzaak tegen verzoeker, op 23 mei 2007. Dat betekende dat de klachttermijn op dat moment was verstreken. De Belastingdienst/FIOD-ECD kon de klacht daarom afwijzen. Het is niet gebleken of aannemelijk geworden dat de Belastingdienst/FIOD-ECD verzoekers heeft toegezegd dat de klacht, ondanks de termijnoverschrijding, toch inhoudelijk in behandeling zou worden genomen.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de Belastingdienst/FIOD-ECD is gegrond, ten aanzien van het inzetten van wapendragers bij de doorzoeking van verzoekers' woning, vanwege schending van het evenredigheidsvereiste. Ten aanzien van het niet eerder dan op 7 mei 2007 teruggeven van het resterende deel van verzoekers administratie onthoudt de Nationale ombudsman zich van een oordeel. Ten aanzien van het verstrekken van (onjuiste) informatie over verzoeker aan derden en niet behandelen van verzoekers' klacht, is de klacht niet gegrond.

Slotbeschouwing

De zaak van verzoeker K. is in een eerder rapport van de Nationale ombudsman aan de orde gekomen (rapport 2009/199). Toen betrof het de langdurige identiteitsfraude waarvan hij - en zijn gezin - het slachtoffer zijn geworden. Door de identiteitsfraude heeft hij ten onrechte een strafblad voor drugsgelateerde feiten op zijn naam gekregen, met alle vervelende gevolgen die daarmee verbonden zijn. Zijn klachten zijn destijds gegrond verklaard en er heeft een schadeafwikkeling met het ministerie van Justitie plaatsgevonden. De Nationale ombudsman signaleert dat verzoeker niet gelukkig is met de uitkomst daarvan.

In deze zaak gaat het niet om het handelen van politie en justitie, maar om dat van de FIOD-ECD als onderdeel van de Belastingdienst. Op basis van de beschikbare gegevens over verzoeker heeft de FIOD-ECD besloten om een inval te doen in zijn woning. Deze inval, die door de inzet van 'wapendragers' met veel machtsvertoon plaatsvond, is voor verzoeker, verzoekster en hun kinderen een erg ingrijpende gebeurtenis geweest.

Uit dit onderzoek blijkt dat de inzet van dat machtsvertoon niet evenredig was. De Nationale ombudsman is van oordeel dat de criminele antecedenten die ten gevolge van de identiteitsfraude ten onrechte op verzoekers naam stonden, geleid hebben tot het besluit om niet tot een gewone huiszoeking over te gaan, maar met de inzet van wapendragers. De Nationale ombudsman vindt het niet geloofwaardig dat - zoals de FIOD-ECD stelt - er overigens feiten zouden zijn die het gebruik van machtsvertoon zouden rechtvaardigen.

Ten aanzien van het niet teruggeven van zijn administratie onthoudt de Nationale ombudsman zich van een oordeel. De FIOD-ECD heeft geen onjuiste informatie aan derden verstrekt en mocht de behandeling van de klacht van verzoeker en verzoekster destijds afwijzen omdat de klacht langer dan een jaar na het betreffende handelen was ingediend.

Bij de afronding van het onderzoek in de eerdere zaak van verzoeker heeft de Nationale ombudsman zijn zorg uitgesproken over het lot van iemand als verzoeker die slachtoffer wordt van identiteitsfraude. Deze zorg is bij de Nationale ombudsman blijven bestaan. Deze klacht betreft slechts een klein onderdeel van het geheel van gebeurtenissen waaronder verzoeker en zijn gezin te lijden hebben gehad. Uit een aantal zaken die identiteitsfraude tot onderwerp hadden is de Nationale ombudsman gebleken dat de overheid onvoldoende oog heeft voor de betekenis die zulke ingrijpende gebeurtenissen met iemands identiteit en daarmee nauw verbonden welbevinden hebben. Identiteitsfraude is geen 'administratief ongemak', maar kan de betrokken persoon - en zijn directe omgeving - diep raken.

De Nationale ombudsman realiseert zich heel goed dat het leed dat verzoeker en zijn gezin ervaren hebben niet ongedaan kan worden gemaakt. Verzoeker en zijn gezin verdienen echter wel de volle erkenning voor het feit dat hun leven door alle gebeurtenissen die samenhangen met de identiteitsfraude gedurende een lange periode zwaar belast is geraakt.

Onderzoek

Op 14 januari 2009 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift met daarin een klacht over een gedraging van de Belastingdienst/FIOD-ECD te Utrecht.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de minister van Financiën, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de Belastingdienst/FIOD-ECD verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor opsporingsambtenaren werd ook de minister van Justitie over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was.

Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Tevens werden de Belastingdienst/FIOD-ECD een aantal specifieke vragen gesteld.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De reacties van verzoekers, de minister van Financiën en de minister van Justitie gaven aanleiding het verslag te wijzigen.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

1. verzoekschrift, gedateerd 23 december 2008
2. toelichting op het verzoekschrift (met bijlagen) van 16 februari 2009
3. brief van 4 mei 2009 (met bijlagen) van het College van procureurs-generaal
4. brief van 3 september 2009 (met bijlagen) van de minister van Financiën

5. brief van 15 september 2009 van de minister van Justitie
6. brief van 17 februari 2010 (met bijlagen) van verzoekers
7. brief van 26 mei 2010 (met bijlagen) van de minister van Financiën
8. brief van 28 mei 2010 (met bijlagen) van de minister van Justitie
9. brief van 29 juli 2010 (met bijlagen) van verzoekers

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond